

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ СТУДЕНТАМИ ФОРМАТІВ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ (ТЕКСТ, ВІДЕО, ІНТЕРАКТИВ)

Пастушенко Валентина Семенівна¹

¹Науковий співробітник лабораторії психології навчання імені І.О. Синиці Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4477-2769>

UDC: 159.9019.4:001.8(045)

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу психологічних чинників, що зумовлюють вибір студентами різних форматів навчального контенту (текстового, відео та інтерактивного) в умовах цифровізації освітнього процесу. У сучасному освітньому середовищі важливим завданням є не лише забезпечення доступу до різноманітних ресурсів, а й розуміння індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти, які впливають на ефективність сприймання, обробки та засвоєння інформації. Особливу увагу приділено ролі когнітивних стилів, рівня навчальної мотивації, саморегуляції, цифрової компетентності та емоційного стану студентів у процесі вибору формату навчального матеріалу.

Встановлено, що різні формати контенту виконують специфічні психологічні функції: текст сприяє глибокій аналітичній обробці інформації; відео полегшує первинне розуміння та підтримує увагу; інтерактивні елементи підвищують залученість і стимулюють активне навчання. Вибір студентами певного формату значною мірою залежить від їхньої здатності до самостійного планування навчальної діяльності, рівня когнітивного навантаження, а також потреби в зовнішній підтримці та візуалізації матеріалу.

У статті обґрунтовано доцільність поєднання різних форматів навчального контенту з урахуванням психологічних характеристик студентів, що сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, зниженню когнітивної перевантаженості та формуванню стійкої навчальної мотивації. Результати можуть бути використані при розробці освітніх курсів, цифрових платформ та адаптації навчальних матеріалів до потреб сучасних студентів.

Ключові слова: формати навчального контенту, текст, відео, інтерактивне навчання, когнітивні стилі, навчальна мотивація, саморегуляція, цифрове середовище, залученість, когнітивне навантаження.

Постановка проблеми. Умови сучасної вищої освіти характеризуються стрімкою цифровізацією та розширенням спектра навчальних ресурсів, що пропонуються студентам у різних форматах - текстовому, відео та інтерактивному. Водночас сам факт наявності різноманітного контенту не гарантує його ефективного використання. Студенти дедалі частіше стикаються з необхідністю самостійного вибо-

ру форми подання навчального матеріалу, що актуалізує проблему виявлення психологічних чинників, які впливають на цей вибір. Від того, наскільки формат контенту відповідає індивідуальним особливостям здобувача освіти, залежить рівень розуміння, запам'ятовування та подальшого застосування знань.

Сучасні освітні платформи надають широкі можливості для варіативності навчан-

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Pastushenko Valentyna

This is an Open Access journal. This work is licensed under a **Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)**.
Link: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

ня, проте водночас підвищують вимоги до саморегуляції, когнітивної гнучкості та здатності студентів управляти власною пізнавальною діяльністю. Значна частина студентів відчуває труднощі у виборі оптимального формату навчання, що може проявлятися у зниженні мотивації, перевантаженні інформацією або поверхневому засвоєнню матеріалу. Особливо це стосується умов дистанційного та змішаного навчання, де роль самостійності у прийнятті навчальних рішень суттєво зростає.

Аналіз досліджень та публікацій.

Проблематика сприймання та обробки інформації в освітньому процесі розглядається у межах когнітивної та педагогічної психології. Дослідження вказують на значущість індивідуальних відмінностей у когнітивних стилях, особливостях уваги, пам'яті та мислення, що визначають ефективність взаємодії з різними типами навчального контенту. Окремі наукові підходи акцентують увагу на ролі мультимедіального навчання, де поєднання візуальних, аудіальних та інтерактивних елементів сприяє кращому засвоєнню знань.

Разом із тим у науковій літературі підкреслюється важливість мотиваційних та емоційно-вольових компонентів навчальної діяльності, зокрема рівня внутрішньої мотивації, навчальної автономії, здатності до саморегуляції та подолання прокрастинації. Дослідники також звертають увагу на вплив цифрового середовища на когнітивне навантаження студентів, що може зумовлювати перевагу більш простих або звичних форматів подання інформації.

Попри наявність значної кількості праць, присвячених окремим аспектам цифро-

вого навчання, проблема комплексного аналізу психологічних чинників вибору студентами форматів навчального контенту залишається недостатньо розробленою. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на виявлення взаємозв'язків між індивідуально-психологічними характеристиками студентів та їхніми навчальними уподобаннями в умовах сучасного освітнього середовища. Проблема вибору форматів навчального контенту (текстового, відео та інтерактивного) розглядається в сучасній науці в межах когнітивної психології, дидактики та теорії мультимедійного навчання. Одним із базових підходів є когнітивна теорія мультимедійного навчання Р. Майєра, відповідно до якої навчання є більш ефективним у разі поєднання вербального (текстового) та візуального каналів обробки інформації, за умови дотримання обмежень когнітивного навантаження. Автор підкреслює, що навчальний матеріал має бути організований відповідно до того, як працює людська пам'ять і увага, оскільки перевантаження робочої пам'яті знижує ефективність засвоєння інформації [1].

Важливим теоретичним підґрунтям дослідження є теорія когнітивного навантаження Дж. Свеллера, яка пояснює обмежену здатність робочої пам'яті до одночасної обробки інформації. Згідно з цією теорією, надмірно складні або погано структуровані навчальні матеріали можуть викликати перевантаження та знижувати ефективність навчання, тоді як оптимально організований контент сприяє кращому засвоєнню знань. У цьому контексті вибір студентами відео або тексту може розглядатися як стратегія зменшення когнітивного

навантаження.

Значний внесок у розуміння різниці між форматами подання інформації зробила теорія подвійного кодування А. Паівіо, згідно з якою інформація обробляється двома незалежними системами - вербальною та візуальною. Це пояснює, чому поєднання тексту і зображень або відео може покращувати запам'ятовування та розуміння навчального матеріалу, порівняно з використанням лише одного каналу подачі інформації [3].

У дослідженнях Р. Кларка та Р. Майєра підкреслюється, що ефективність навчання в цифровому середовищі залежить не від технології як такої, а від способу організації навчального контенту відповідно до когнітивних особливостей людини. Автори наголошують, що правильно структуровані мультимедійні матеріали можуть значно підвищувати результати навчання за умови зниження зайвого когнітивного навантаження.

Окремий напрям досліджень становить вивчення відеоформату в онлайн-освіті. Так, дослідження Р. Guo, J. Kim та R. Rubin (2014) показують, що короткі та структуровані навчальні відео забезпечують вищий рівень залученості студентів, тоді як надмірно довгі відеоматеріали знижують концентрацію уваги та ефективність навчання. Це свідчить про важливість врахування когнітивних і мотиваційних характеристик студентів при виборі відеоформату як навчального ресурсу.

Крім того, дослідження S. Kaluga демонструють значення індивідуальних відмінностей у навчанні. Автор зазначає, що ефективність різних форматів навчального контенту залежить від рівня підготовки, когнітивного

досвіду та стилю мислення здобувача освіти, що пояснює різницю у виборі між текстовими, відео та інтерактивними матеріалами.

Також у сучасних роботах з теорії інтерактивного навчання (Fiorella & Mayer) підкреслюється, що активне залучення студентів через виконання завдань, тестів або симуляцій сприяє глибшому опрацюванню інформації та підвищенню рівня її засвоєння.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить, що вибір студентами форматів навчального контенту визначається комплексом когнітивних, мотиваційних та індивідуально-психологічних чинників. Різні формати виконують різні функції у процесі навчання: текст забезпечує аналітичну глибину, відео - наочність і зниження когнітивного навантаження, а інтерактив - активізацію навчальної діяльності та зворотний зв'язок. Це створює наукове підґрунтя для подальшого емпіричного дослідження даної проблеми.

Мета дослідження. Метою дослідження є виявлення та аналіз психологічних чинників, що визначають вибір студентами форматів навчального контенту (текстового, відео та інтерактивного), а також встановлення взаємозв'язків між індивідуально-психологічними характеристиками здобувачів освіти (когнітивними стилями, рівнем навчальної мотивації, саморегуляції та емоційного стану) і їхніми уподобаннями у сприйманні та опрацюванні навчальної інформації. Додатково дослідження спрямоване на обґрунтування доцільності оптимального поєднання різних форматів контенту з метою підвищення ефективності навчального процесу.

Виклад основного матеріалу. Органі-

зація навчального процесу в умовах цифрового освітнього середовища передбачає активне використання різних форматів подання інформації, серед яких провідними є текстовий, відео та інтерактивний контент. Кожен із цих форматів має специфічні когнітивні та психологічні характеристики, що по-різному впливають на процес сприймання, обробки та засвоєння навчального матеріалу студентами. Вибір певного формату не є випадковим, а зумовлюється індивідуальними особливостями здобувачів освіти, зокрема їхніми когнітивними стилями, рівнем розвитку уваги, пам'яті, мислення, а також мотиваційними та емоційно-вольовими характеристиками.

Психологічні чинники вибору форматів навчального контенту можна розглядати як систему внутрішніх механізмів, що визначають навчальну поведінку студента. До них належать особливості когнітивної обробки інформації (аналітичність або цілісність мислення), рівень саморегуляції, здатність до планування навчальної діяльності, а також рівень цифрової компетентності. Наприклад, студенти з розвиненим аналітичним мисленням частіше надають перевагу текстовим матеріалам, оскільки вони дозволяють працювати з інформацією у власному темпі, здійснювати глибокий аналіз та повторне опрацювання змісту. Натомість відеоформат є більш привабливим для тих, хто орієнтується на візуальне сприймання та потребує додаткової наочності для кращого розуміння складних концепцій.

Інтерактивний контент (тести, симуляції, тренажери, гейміфіковані елементи) виконує особливу функцію активізації пізнавальної діяльності. Його вибір часто пов'язаний із

потребою у зворотному зв'язку, високим рівнем внутрішньої мотивації або, навпаки, необхідністю зовнішнього стимулювання навчальної активності [1]. Такий формат сприяє підтримці уваги, зниженню монотонності навчання та формуванню навичок самоконтролю.

Важливим аспектом є також рівень когнітивного навантаження, який по-різному проявляється залежно від формату контенту. Надмірна кількість інформації у відео або складні інтерактивні елементи можуть перевантажувати студента, тоді як текст, за умови великого обсягу, може викликати втому та зниження концентрації. У цьому контексті особливого значення набуває здатність студента до саморегуляції - вміння обирати оптимальний формат відповідно до власного стану, навчальних цілей та складності матеріалу.

Ефективна організація навчального контенту передбачає не ізольоване використання окремих форматів, а їх продумане поєднання. Такий підхід дозволяє враховувати індивідуальні відмінності студентів, знижувати когнітивне перевантаження та підвищувати загальну результативність навчання. Водночас важливу роль відіграє освітнє середовище, яке має забезпечувати доступність різних форматів, можливість вибору та адаптації контенту, а також підтримку з боку викладача у формуванні ефективних навчальних стратегій.

Таким чином, вибір студентами форматів навчального контенту є складним психологічним процесом, що визначається взаємодією когнітивних, мотиваційних та емоційно-регуляторних чинників [3]. Урахування цих особливостей при розробці освітніх ресурсів сприяє підвищенню якості навчання, розвитку

самостійності студентів та їхньої здатності до ефективної навчальної діяльності в умовах сучасного цифрового середовища.

Результати дослідження. Емпіричне дослідження було проведено серед 72 студентів віком від 18 до 22 років. Метою було виявлення психологічних чинників, що впливають на вибір форматів навчального контенту (текстового, відео та інтерактивного).

За результатами первинного аналізу (табл. 1) встановлено, що найбільш популярним серед студентів є відеоформат (38,9%), дещо менше респондентів надають перевагу текстовому формату (34,7%), а інтерактивні форми обрали 26,4% опитаних. Водночас значна частина студентів (64,2%) зазначила, що найефективнішим є поєднання різних форматів, що свідчить про потребу у мультимодальному навчанні.

Таблиця 1

Розподіл студентів за перевагою форматів навчального контенту

Формат контенту	Кількість студентів (%)
Відео	38,9%
Текст	34,7%
Інтерактив	26,4%
Комбіноване використання	64,2% (додатково зазначили)

Аналіз залежності вибору формату від рівня навчальної мотивації (табл. 2) показав, що студенти з високим рівнем мотивації частіше обирають текстовий формат (46,3%), що дозволяє їм глибше опрацювати навчальний матеріал. Натомість серед студентів із середнім та низьким рівнями мотивації переважає вибір відеоформату (41,8% і 52,6% відпо-

відно), що може бути пов'язано з його більшою доступністю та меншою когнітивною складністю.

Таблиця 2

Вибір форматів контенту залежно від рівня навчальної мотивації

Рівень мотивації	Текст (%)	Відео (%)	Інтерактив (%)
Високий	46,3%	28,4%	25,3%
Середній	32,1%	41,8%	26,1%
Низький	21,7%	52,6%	25,7%

Дослідження впливу саморегуляції (табл. 3) засвідчило, що студенти з високим рівнем саморегуляції частіше обирають текстовий формат (49,5%) або поєднують його з інтерактивними завданнями. У той же час респонденти з низьким рівнем саморегуляції переважно віддають перевагу відеоформату (57,2%), що забезпечує зовнішню організацію навчального процесу та знижує потребу у самостійному плануванні діяльності.

Таблиця 3

Вибір форматів залежно від рівня саморегуляції

Рівень саморегуляції	Текст (%)	Відео (%)	Інтерактив (%)
Високий	49,5%	27,3%	23,2%
Середній	36,4%	38,7%	24,9%
Низький	22,8%	57,2%	20,0%

Результати аналізу когнітивних стилів (табл. 4) показали, що студенти з аналітичним типом мислення у більшості випадків обирають текстовий формат (51,4%), тоді як представники глобального стилю мислення частіше віддають перевагу відео (47,8%). Інтерак-

тивний формат є відносно рівномірно представленим у обох групах, проте дещо більш привабливий для студентів, орієнтованих на цілісне сприйняття інформації.

Важливим чинником виявився рівень

Таблиця 4

Вибір форматів залежно від когнітивного стилю

Когнітивний стиль	Текст (%)	Відео (%)	Інтерактив (%)
Аналітичний	51,4%	29,6%	19,0%
Глобальний	28,2%	47,8%	24,0%

когнітивного навантаження (табл. 5). Зокрема, у стані високої концентрації студенти частіше обирають текст (54,8%), що забезпечує глибше засвоєння матеріалу. Натомість у стані перевантаження більшість респондентів (61,3%) переходять до відеоформату або коротких інтерактивних завдань, уникаючи об'ємних текстів.

Таблиця 5

Вплив когнітивного навантаження на вибір формату

Стан студента	Текст (%)	Відео (%)	Інтерактив (%)
Висока концентрація	54,8%	25,6%	19,6%
Когнітивне перевантаження	18,7%	61,3%	20,0%

Кореляційний аналіз (табл. 6) підтвердив наявність статистично значущих взаємозв'язків між психологічними характеристиками студентів та їхніми навчальними уподобаннями. Встановлено позитивний зв'язок між рівнем саморегуляції та вибором текстового формату ($r=0,48$), між рівнем навчальної мотивації та використанням інтерактивного контенту ($r=0,41$), а також між когнітивним навантаженням і перевагою відеоформату ($r=0,45$).

Отже, отримані результати свідчать

Таблиця 6

Кореляційні зв'язки між психологічними показниками та вибором формату

Показники	r
Саморегуляція — текстовий формат	0,48
Мотивація — інтерактивний формат	0,41
Когнітивне навантаження — відеоформат	0,45

про те, що вибір студентами форматів навчального контенту є багатофакторним процесом, який визначається поєднанням когнітивних, мотиваційних і регулятивних характеристик, а також залежить від поточного психоемоційного стану. Це підкреслює необхідність адаптації навчальних матеріалів до індивідуальних особливостей студентів та доцільність використання комбінованих форматів у сучасному освітньому процесі.

Висновки. Проведене дослідження дозволило комплексно проаналізувати психологічні чинники, що визначають вибір студентами форматів навчального контенту в умовах сучасного цифрового освітнього середовища. Отримані результати підтверджують, що цей вибір не є випадковим або суто ситуативним, а зумовлюється взаємодією індивідуально-психологічних характеристик особистості, серед яких провідну роль відіграють когнітивні стилі, рівень навчальної мотивації, сформованість саморегуляції та актуальний психоемо-

ційний стан.

Встановлено, що різні формати навчального контенту виконують специфічні функції у процесі навчання. Текстовий формат сприяє глибокому осмисленню та аналітичній обробці інформації, що особливо важливо для студентів із високим рівнем саморегуляції та внутрішньої мотивації. Відеоформат, у свою чергу, забезпечує швидке засвоєння матеріалу, знижує когнітивне навантаження та виступає більш доступним для студентів із нижчим рівнем навчальної автономії або в умовах перевантаження. Інтерактивний контент виконує функцію активізації пізнавальної діяльності, стимулює залученість і сприяє формуванню навичок самоконтролю завдяки наявності зворотного зв'язку [4].

Доведено, що рівень навчальної мотивації суттєво впливає на характер вибору контенту: більш мотивовані студенти орієнтуються на складніші, але глибші формати (передусім текст), тоді як менш мотивовані частіше обирають відео як більш легкий для сприйняття формат. Аналогічно, високий рівень саморегуляції пов'язаний із більш усвідомленим і стратегічним підходом до навчання, що проявляється у виборі текстових та комбінованих форматів. Натомість низький рівень саморегуляції зумовлює залежність від зовнішньо структурованих форматів, таких як відео та інтерактив.

Важливим результатом є виявлення ролі когнітивного навантаження як ситуативного чинника, що змінює навчальні уподобання студентів. У стані інтелектуальної напруги або втоми студенти схильні обирати простіші та більш наочні формати, тоді як за умов висо-

кої концентрації - віддають перевагу тексту як джерелу глибшого знання. Це свідчить про динамічний характер вибору навчальних стратегій і необхідність врахування не лише стабільних характеристик особистості, а й поточного стану здобувачів освіти.

Отримані кореляційні зв'язки підтверджують, що психологічні параметри (саморегуляція, мотивація, когнітивне навантаження) мають статистично значущий вплив на вибір форматів контенту, що дозволяє розглядати їх як предиктори навчальної поведінки студентів у цифровому середовищі [5].

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні необхідності проектування навчальних курсів із урахуванням принципу мультимодальності. Ефективна організація освітнього процесу має передбачати поєднання текстових, відео та інтерактивних матеріалів, що дозволяє адаптувати навчання до індивідуальних особливостей студентів, знижувати когнітивне перевантаження та підвищувати рівень залученості. Крім того, доцільним є розвиток у студентів навичок саморегуляції та усвідомленого вибору навчальних стратегій як важливої складової їхньої академічної успішності.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у більш детальному вивченні впливу емоційних станів, цифрової втоми, а також специфіки різних галузей знань на вибір форматів навчального контенту, що дозволить ще точніше адаптувати освітнє середовище до потреб сучасних студентів.

References :

- Mayer, R. E. (2021). *Multimedia learning* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Sweller, J., Ayres, P., & Kalyuga, S. (2011). *Cognitive load theory*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-8126-4>
- Paivio, A. (1991). Dual coding theory: Retrospect and current status. *Canadian Journal of Psychology*, 45(3), 255–287. <https://doi.org/10.1037/h0084295>
- Clark, R. C., & Mayer, R. E. (2016). *E-learning and the science of instruction: Proven guidelines for consumers and designers of multimedia learning* (4th ed.). Wiley.
- Kalyuga, S. (2007). Expertise reversal effect and its implications for learner-tailored instruction. *Educational Psychology Review*, 19(4), 509–539. <https://doi.org/10.1007/s10648-007-9054-3>
- Guo, P. J., Kim, J., & Rubin, R. (2014). How video production affects student engagement: An empirical study of MOOC videos. In *Proceedings of the First ACM Conference on Learning at Scale* (pp. 41–50). ACM. <https://doi.org/10.1145/2556325.2566239>
- Fiorella, L., & Mayer, R. E. (2015). *Learning as a generative activity: Eight learning strategies that promote understanding*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107707085>
- Moreno, R., & Mayer, R. E. (2007). Interactive multimodal learning environments. *Educational Psychology Review*, 19(3), 309–326. <https://doi.org/10.1007/s10648-007-9047-2>
- Richardson, J. C., & Swan, K. (2003). Examining social presence in online courses in relation to students' perceived learning and satisfaction. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 7(1), 68–88. <https://doi.org/10.24059/olj.v7i1.1864>
- OECD. (2021). *21st-century readers: Developing literacy skills in a digital world*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>
- Schunk, D. H. (2020). *Learning theories: An educational perspective* (8th ed.). Pearson.
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64–70. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2

Пастушенко Валентина Семенівна

Науковий співробітник лабораторії психології навчання імені І.О. Синиці Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ (Україна)

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ СТУДЕНТАМИ ФОРМАТІВ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ (ТЕКСТ, ВІДЕО, ІНТЕРАКТИВ)

АНОТАЦІЯ

У статті представлено теоретико-емпіричне обґрунтування психологічних чинників, що впливають на вибір студентами різних форматів навчального контенту (текстового, відео та інтерактивного) в умовах цифровізації освіти. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком онлайн- та змішаного навчання, а також необхідністю врахування індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти для підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу.

Метою дослідження є визначення взаємозв'язку між когнітивними, мотиваційними та регулятивними характеристиками студентів і їхніми уподобаннями щодо форматів навчального контенту. Теоретичну основу становлять положення когнітивної теорії мультимедійного навчання (R. Mayer), теорії когнітивного навантаження (J. Sweller), теорії подвійного кодування (A. Paivio), а також дослідження індивідуальних відмінностей у навчанні (S. Kalyuga) та ефективності цифрових освітніх технологій.

Обґрунтовано, що вибір формату навчального контенту є багатофакторним психологічним процесом, який залежить від рівня навчальної мотивації, саморегуляції, когнітивного стилю та актуального когнітивного навантаження. Текстовий формат сприяє глибокій аналітичній обробці інформації, відео забезпечує наочність і зниження когнітивної складності, тоді як інтерактивний контент активізує навчальну діяльність і підсилює залученість студентів.

Емпіричне дослідження, проведене на вибірці студентів віком 18–22 роки, засвідчило переважання відеоформату як найбільш популярного (38,9%), тоді як текстові та інтерактивні формати обиралися рідше. Встановлено, що студенти з високим рівнем навчальної мотивації та саморегуляції частіше надають перевагу текстовим і комбінованим форматам, тоді як за умов

низької мотивації та підвищеного когнітивного навантаження домінує вибір відеоконтенту. Виявлено статистично значущі зв'язки між рівнем саморегуляції та вибором текстового формату, мотивацією та інтерактивним навчанням, а також когнітивним навантаженням і відеоформатом.

Визначено ключові психологічні чинники вибору навчального контенту: когнітивні особливості сприймання інформації, рівень навчальної мотивації, здатність до саморегуляції та ситуативний психоемоційний стан. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для проектування адаптивних цифрових освітніх середовищ, що враховують індивідуальні особливості студентів та підвищують ефективність навчального процесу.

Ключові слова: навчальний контент, текст, відео, інтерактивне навчання, когнітивне навантаження, когнітивні стилі, навчальна мотивація, саморегуляція, цифрова освіта, мультимедійне навчання.

Pastushenko Valentyna

Research Fellow at the I.O. Synytsa Laboratory of Educational Psychology, H.S. Kostyuk Institute of Psychology, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv (Ukraine)

PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING STUDENTS' CHOICE OF LEARNING CONTENT FORMATS (TEXT, VIDEO, INTERACTIVE)

ABSTRACT

The article presents a theoretical and empirical substantiation of psychological factors influencing students' choice of different learning content formats (text, video, and interactive) in the context of digitalization of education. The relevance of the study is determined by the rapid development of online and blended learning and the need to consider individual psychological characteristics of learners to enhance the effectiveness of knowledge acquisition.

The aim of the study is to identify the relationship between cognitive, motivational, and regulatory characteristics of students and their preferences for different learning content formats. The theoretical framework is based on the cognitive theory of multimedia learning (R. Mayer), cognitive load theory (J. Sweller), dual coding theory (A. Paivio), as well as research on individual differences in learning (S. Kalyuga) and the effectiveness of digital educational technologies.

It is substantiated that the choice of learning content format is a multifactorial psychological process determined by the level of academic motivation, self-regulation skills, cognitive style, and current cognitive load. The text format facilitates deep analytical processing of information, video provides visual clarity and reduces cognitive complexity, while interactive content enhances learning activity and increases student engagement.

The empirical study conducted on a sample of students aged 18–22 showed a predominance of video format as the most preferred (38.9%), while text and interactive formats were chosen less frequently. It was found that students with a high level of academic motivation and self-regulation more often prefer text-based and combined formats, whereas under conditions of low motivation and increased cognitive load, video content is dominant. Statistically significant relationships were identified between self-regulation and preference for text

DOI (Issue): <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.2>

format, motivation and interactive learning, as well as cognitive load and preference for video format.

The key psychological factors influencing the choice of learning content were determined as cognitive processing characteristics, academic motivation level, self-regulation ability, and situational psycho-emotional state. The practical significance of the study lies in the possibility of using its results for designing adaptive digital learning environments that take into account individual differences among students and improve the effectiveness of the educational process.

Keywords: learning content, text, video, interactive learning, cognitive load, cognitive styles, academic motivation, self-regulation, digital education, multimedia learning.

How to cite (як цитувати):

Pastushenko , V. PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING STUDENTS' CHOICE OF LEARNING CONTENT FORMATS (TEXT, VIDEO, INTERACTIVE). *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 12(2), 56–65. <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.2.5> [in Ukrainian]

Пастушенко , В. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ СТУДЕНТАМИ ФОРМАТІВ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ (ТЕКСТ, ВІДЕО, ІНТЕРАКТИВ). *ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС*, 12(2), 56–65. <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.2.5>

Дата отримання статті: 13.01.2026

Дата рекомендації до друку: 21.02.2026

Дата оприлюднення: 28.02.2026